

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТИ

УДК 371.13

DOI: 10.32342/3041-2196-2024-2-28-1

О.С. БІЛОУС,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки,*

Криворізький державний педагогічний університет (м. Кривий Ріг)

С.М. ЩЕРБИНА,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки,*

Криворізький державний педагогічний університет (м. Кривий Ріг)

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Метою статті є визначення актуальних аспектів підготовки майбутніх учителів до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища; дослідження характеристик адаптивних ігор у роботі з учнями з особливими освітніми потребами. У дослідженні використовувалися методи аналізу, аналогії, конкретизації та систематизації.

У підготовці педагогів підкреслено, що вагомим є подолання низки суперечностей, що значною мірою гальмують активні зміни у вітчизняному освітньому середовищі.

Нині соціум упровадження в інституційну систему, які стосуються інклюзії, сприймає доволі стримано, що має вияв у несприйнятті моделі, відповідно до якої діти з особливими освітніми потребами (ООП) мають право на отримання освіти (або у спеціально створених інклюзивних класах, або в класах, де навчаються звичайні учні), надання за необхідності педагогічного патронажу. Значно зросла кількість дітей з ООП, а також інклюзивних класів, що апелює до толерування суспільства до дітей такої групи, а також зміни суспільної думки стосовно їх освіти й соціалізації.

Іншою особливістю є вимога застосування інноваційних методів у навчанні учнів з ООП, а також урахування того, що майбутні вчителі на рівні компетентностей мають виробити знання про закономірності фізичного і психоемоційного розвитку людини, оскільки віднесення учнів з ООП до тієї чи тієї нозологічної групи висуває відповідні вимоги до моделювання навчального дискурсу з урахуванням мовленнєвої активності, специфіки комунікативної діяльності.

У публікації наведено загальну методику роботи учителів з учнями з аутизмом над розвитком комунікативних навичок (безперервна комунікація; вимога поступового ускладнення мовленнєвого спілкування, оскільки в комунікації завданням педагога стає не активний розвиток комунікативних умінь, вироблення культури вимови й мовлення, а спонукання до спілкування, поступовий посилюючий для учня розвиток мовленнєвої активності). Ураховано сенсорну максимум, актуалізація якої уможливорює використати стереотипні ігри як базис для розроблення адаптованих ігор для учнів з ООП. На прикладі адаптованої гри для учнів з ООП (дошкільна й початкова освіта) продемонстровано особливості застосування традиційних методів в умовах інклюзивного освітнього середовища з огляду на патологічні особливості у фізичному (фізіологічні й медико-біологічні показники) і психоемоційному розвитку учнів.

З'ясовано, що в підготовці майбутніх учителів до педагогічної діяльності з учнями з ООП слід ураховувати специфіку сенсорної системи, яка має вияв у загостренні уваги на тому чи тому синестезійному складникові. Ігрова діяльність учнів з ООП уможливорює поступовий розвиток комунікативних навичок, а також сприяє психоемоційному врівноваженню.

© О.С. Білоус, С.М. Щербина, 2024.

Creative Commons Attribution license (CC BY 4.0)

Упровадження методик у роботі з учнями з ООП з урахуванням медико-фізіологічних показників уможливлуватимуть модифікувати усталений донині дефектоорієнтований підхід в інклюзивному освітньому середовищі на особистісно зорієнтований.

Ключові слова: підготовка майбутніх учителів, заклади загальної середньої освіти, інклюзивне освітнє середовище, учні з особливими освітніми потребами, дефектоорієнтований підхід, особистісно зорієнтований підхід, адаптована гра, адаптивне фізичне виховання.

Постановка проблеми. Сучасне освітнє середовище зазнає динамічних змін, пов'язаних із моделюванням освітнього інклюзивного середовища. Спираючись на Закон України «Про освіту» (2017) упроваджено низку заходів задля підтримки учнів з особливими освітніми потребами. Підтримка неповносправних дітей полягає в наданні освітніх послуг, сприянні їх адаптації в суспільстві. На рівні організації імплементація інклюзивного складника в освітню систему вможливить соціалізацію учнів з ООП, забезпечить динаміку в розвитку комунікативних навичок, а також поступ навчальних досягнень шляхом упровадження адаптивних методик. У підготовці майбутніх учителів до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища важливим є окреслення механізмів, які адаптують традиційні методи до роботи з учнями з ООП, вможливають переорієнтацію усталеного дефектоорієнтованого підходу на особистісно зорієнтований.

Аналіз останніх досліджень. Сучасний інклюзивний простір розглядають в аспекті забезпечення умов соціалізації учнів з ООП, здоров'язбережувального середовища, орієнтованого на досягнення урівноваженого фізичного й психоемоційного станів, що загалом уможливлює провадження соціальної інклюзії на державному рівні [Базима, 2023; Козак, 2018; Шевців, 2016].

Практика застосування традиційних методів в інклюзивному просторі вможливлює переорієнтування навчання із дефектоорієнтованого на особистісно зорієнтоване (розроблення адаптивних ігор, створення комфортного емоційного середовища в інтегрованому навчанні) [Дубасенюк, 2024, с. 150–152; Калмикова, 2010, с. 158–160; Колупаєва, Тараненко, 2018; Назар, Шевченко, Гусєв, 2013; Shuba, Vol. Shuba, Vic. Shuba, 2023].

Метою статті є визначення актуальних аспектів підготовки майбутніх учителів до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища; дослідження характеристик адаптивних ігор у роботі з учнями з особливими освітніми потребами. У дослідженні використовувалися **методи** аналізу, аналогії, конкретизації та систематизації.

Виклад основного матеріалу дослідження. У змісті підготовки майбутніх учителів до роботи в умовах інклюзивного середовища необхідно зважати на статистику, яка засвідчує негативну динаміку зростання вихованців з ООП (2019–2020 – кількість дітей становила 18643; 2023–2024 роки понад 45000). Відповідно до Закону України «Про освіту» (2017) особи з ООП мають право на освіту в закладах державної й комунальної форм власності; за потреби їм забезпечується педагогічний патронаж. Збільшення кількості осіб з ООП актуалізувало проблему створення інклюзивних класів (нині у вітчизняній освітній системі створено в закладах загальної середньої освіти близько 30000 інклюзивних класів), а також професійної підготовки вчителів у роботі з учнями.

Потребує подолання суперечність соціокультурного характеру, яка полягає в тому, що інклюзивне освітнє середовище нині активно змінюється, що виявляється в застосуванні інноваційних методів у навчанні, моделюванню навчального дискурсу відповідно до запитів учнів з ООП, водночас соціальне середовище не такою мірою сприймає прогресивні реформи в освіті, тому почасті констатують опір активному впровадженню в інституційну систему окреслених новацій.

У професійній підготовці майбутніх учителів з учнями з ООП вагомим є розуміння змісту педагогічної роботи, з одного боку, на рівні компетентностей – сформованість знань про закономірності розвитку людини (зокрема фізичного, психоемоційного), урахування специфіки формування емоційно-вольової сфери осіб з ООП, парадоксальність розвитку сенсорної системи, поведінкові вияви, комунікативна діяльність, особливості розвитку мовленнєвої активності тощо), – з іншого.

До прикладу, учні з аутизмом мають знижену увагу, розфокусування якої унеможливлює динаміку в розвитку комунікативних навичок, тому створення мовленнєвого серед-

овища активоване низкою вимог, як-от: безперервна комунікація (допускається комунікація як за участі учня, так і пасивної його позиції, оскільки фактологічна інерція в комунікуванні або відсутність реакції вихованця жодною мірою не означає припинення комунікації й ігнорування її) [Базима, 2023, с. 5–10, 38–40]; вимога поступового ускладнення мовленнєвого спілкування, оскільки в комунікації завданням педагога стає не активний розвиток комунікативних умінь, вироблення культури вимови й мовлення, а спонукування до спілкування, поступовий посилюючий для учня розвиток мовленнєвої активності (повторення звуків і звукосполучень (багаторазове повторення з чіткою вимовою), слів (ускладнення з допомогою додавання або заміни синонімів), коротких фраз і речень). У корекційній роботі з вироблення культури мовлення слід враховувати різновиди мовленнєвих порушень, що безпосередньо впливають на індивідуальний фонаційний малюнок і характеристики мовленнєвого дискурсу: фонія / дисфонія, браділалія / тахілалія [Шевців, 2016, с. 135–136].

Емоційний підтекст має чи не провідне значення в комунікативному поступові учнів з ООП, оскільки інтонаційно-ритмічний малюнок у вимові стає основою дальших словесних поєднань, що мають емоційну природу урівноваження, попередження тривоги / невпевненості.

Варто зважати також на те, що комунікація з учнями з ООП може мати різні варіативні форми залежно від запитів учнів (використання жестів, фізичних рухів; накреслення карток зі спектральними і графічними сигналізаторами, малювання піктограм, створення тематичних альбомів). Інтегральне поєднання візуального й аудіального супроводів сприяє вмінню висловлювати думку.

У розвитку образного мислення учнів з ООП слід враховувати такі специфічні характеристики психо-емоційної сфери, як-от: паталогічна сенсорна залежність (має вияв у виокремленні афективно значущих подразників); актуальність сенсорного складника в ігровій діяльності; стереотипність гри). Відповідно, ігрова діяльність, застосовувана при нормальному розвитку учнів, матиме модифікації як за формою, так і за змістом в інклюзивному освітньому середовищі. Спираючись на те, що сенсорна інформація, яку сприймають учні з ООП, значною мірою відмінна, ніж та, яку сприймають діти з нормальним розвитком. Відповідно, в моделюванні інклюзивного освітнього середовища слід враховувати застереження сенсорних негативних подразників задля досягнення оптимальної взаємодії учнів з ООП з тими, хто поруч. Сенсорна максима може бути використаною в розвитку образного мислення учнів, методично доцільним є уведення до гри, комунікації художніх образів, які є прийнятними у внутрішньому сприйманні, упізнаванні, емоційно позитивними (образи рослин, тварин, об'єкти неживої природи). Відповідно, йдеться про перевагу художньо-ігрового підходу до розвитку мовлення учнів з ООП, де психотерапевтичний вплив стає визначальним у поступові. Художньо-ігровий підхід орієнтований на розвиток образного мислення, розвиток умінь висловлюватися з використанням лексики задля опису. Одноманітність й обмеженість дослідження образів, які учні з ООП пізнають, визначає застереження в комунікації, де вияскравлюють саме ті об'єкти, що становлять інтерес вихованців. В описові надають перевагу лінгвалізації художніх образів, які є складником картини світу, не викликають негативних емоцій, навпаки, вможливають пізнання світу.

До прикладу, робота з художнім образом «Квітка» [Калмикова, 2010, с. 158–160] (педагог обирає упізнаваний дітьми (дошкільнятами, учнями початкової школи) образ, як-от: айстра, волошка, ромашка, гілочка вишні, яблуні). Задля розвитку слухової уваги, навичок наслідування, мовлення, мотивування учнів з ООП до спілкування в колективі, з тими, хто поруч, ефективним буде застосування ігрового методу. Зміст адаптованої для учнів з ООП гри полягає в уявному перетворенні на квітку. Текстовий супровід охоплює тематику, пов'язану з описом квітки, етапів її зростання, ознайомленням із її друзями в природі тощо. Застосований метод гри сприяє також розвитку образного мислення учнів з ООП, відповідно вможливорює збагачення пасивного й активного запасу через номінації квітів, добір синонімів при описові рослин.

Подальша робота з художнім образом представлена імітацією рухів:

- хвилеподібні рухи п'ястями як наслідування пелюсток;
- присідання / вставання із підняттям рук догори, виструнчування як відтворення процесу зростання квітки. Зважаючи на вагомий сенсорний чинник у пізнанні учнями з ООП до-

вкілля, рекомендовано апелювати до виразних показників стихії, як-от: вітерець подув, помахали п'ястями рук задля відчуття прохолоди, під впливом вітру поволі нахилиємо корпус ліворуч і праворуч із підняттям рук («пелюсток імітованої квітки»). Виробленню навичок координації, орієнтації в просторі сприятимуть рухи відповідно до команд *швидко / повільно, догори / донизу, ліворуч / праворуч, вище*. Допускається на початковому етапі варіативність у виконанні рухів з огляду на дефіцит уваги дітей окресленої групи, на подальших етапах послідовності рухів учні дотримуються, що також сприяє виробленню дисципліни у виконанні рухових дій.

Тактильні відчуття актуалізуємо через уявне занурення учнів з ООП у вир стихій, як-от: сонячне сяйво, тепле проміння. Варіантом комунікації і синхронних рухових дій може бути виструнчування і витгання якомога вище рук («пелюсток») до сонячного проміння, відчуття тепла, що огортає квітку.

Синестезійний складник може мати застосування в актуалізації уваги учнів з ООП на спектральних характеристиках предметів. Уведення до гри предметів обладнання кольорів, які імпонують вихванціям і не викликають тривожності; порівняння кольорів імітованих квітів з іншими об'єктами чи явищами природи (наприклад, *кульбабка, ромашка – сонце, волошка – небо, вітер, річка, дощ*).

На прикладі адаптованої гри для учнів з ООП (дошкільна й початкова освіта) продемонстрували особливості застосування традиційних методів в умовах інклюзивного освітнього середовища. Ідеться про врахування патологічних особливостей учнів з ООП у проведенні гри (недостатня розвиненість ігрових дій, несформованість навичок спілкування у процесі гри; обмеження у використанні функціональних можливостей ігрових предметів, сенсорний імператив у використанні предметів).

У підготовці майбутніх учителів до роботи з учнями з ООП важливим є набуття системних знань про сутність ігрової діяльності, яка є природним шляхом пізнання світу. Діти в межах нормального розвитку через ігрову діяльність пізнають світ, наслідують соціальні ролі, розвивають мовленнєві вміння. Для гри характерним є процедурне задоволення (полягає в задоволенні дитини від процесу ігрової діяльності); імпровізаційність ходу гри, що визначає творчий характер; процес ігрової діяльності є емоційно насиченим, що сприяє розвитку емоційної сфери вихованців; обов'язковість дотримання правил, що, з одного боку, спонукає до вироблення дисципліни, з іншого, – визначає процедурність гри, послідовність етапів. Гра є знаряддям педагогічної техніки, введення елементів гри в навчальне заняття, її цілеспрямоване використання сприяють загальному розвитку дитини.

Діти з ООП приймають стереотипні ігри, специфіка яких спричинена їх психоемоційним станом (неможливість введення варіацій до змісту гри через зосередженість на власне процесі, результат ігнорується; сюжетні лінії гри суттєво збіднені; правила гри або ігноруються, або визначаються дитиною; відсутність як такої пізнавальної діяльності або низький її рівень; асоціалізаційний характер гри, коли дитина не бажає долучатися до колективу) [Базима, 2023, с. 27–30]. Відповідно, гра в інклюзивному освітньому просторі є адаптивною для учнів з ООП, а також такою, що є базисом для проведення колекційної роботи (стереотипна гра окреслює сферу комфорту дитини, що сприяє встановленню емоційного контакту й комунікації; з оперттям на усталені правила гри можливі поступові введення варіацій).

Наступним вагомим питанням, що потребує розв'язання, є передавання соціального досвіду. Соціалізація учнів з ООП визначає подальший їх поступ у суспільстві, успішність у виконанні трудових обов'язків, спілкуванні в колективі. В інклюзивному освітньому середовищі педагог надає перевагу сюжетно-рольовій грі, у якій соціальний досвід засвоюється шляхом перенесення «дорослої ролі» на виконання вихованцем. Динаміка соціалізації залежить від міри підвищення інтересу до соціального світу, бажання виконувати соціальні ролі. Комунікація в учнівському колективі, сімейному оточенні значною мірою впливає на розвиток соціальних навичок учнів з ООП. Учителі є провідниками в упровадженні моделі адаптивного середовища, а також тими, що визначають оптимальні шляхи долучення учнів з ООП до життя в суспільстві. Вироблення соціалізаційних навичок вихованців безпосередньо залежить від міри адаптації до усталених умов і правил комунікації.

Фізіологічні й медико-біологічні показники, фізичні можливості у виконанні тих чи тих рухових дій учнями з ООП також мають ураховуватися, оскільки фізичні ресурси учнів но-

зологічних груп суттєво різняться. Упровадження методик у роботі з учнями з ООП з урахуванням медико-фізіологічних показників уможливуватимуть модифікувати усталений до нині *дефектоорієнтований підхід* в інклюзивному освітньому середовищі на *особистісно зорієнтований*.

Фізичне здоров'я визначають за інтегральним показником (розвиток аеробних здібностей, морфофункціональні ознаки), який характеризує загальний розвиток, фізичний і функціональний розвиток, конституційні особливості, психічні якості [Назар, Шевченко, Гусєв, 2013; Сергієнко, 2011, с. 45–47]. Відповідно, необхідно зважати на визначені показники фізичного стану учнів з ООП для визначення медичної групи при відхиленнях у стані здоров'я (найменування, форма і стадія захворювання, діагноз; медична група; рекомендовані фізичні вправи задля розвитку рухової функції, що має вияв у якісних ознаках моторики). Динаміка антропометричних показників, дані функційних проб визначають подальше навантаження у виконанні рухових дій. Головним завданням фізичного виховання в умовах інклюзивного середовища є вироблення культури рухів, розвиток координаційних здатностей, формування сенсомоторних корелятивів на фізкультурно-оздоровчих заняттях, під час перерв на заняттях тощо. Здоров'язбережувальне середовище вможливує через фізкультурно-оздоровчу й профілактичну роботу педагога сприяння руховій активності учнів з ООП [Булатова, Усачов, 2008; Козак, 2018; L. Shuba, V. Shuba, Vic. Shuba, 2023]. Ідеться насамперед про адаптивне фізичне виховання осіб із відхиленнями у фізичному й інтелектуальному розвитку.

Повноцінний фізичний розвиток учнів з ООП в умовах інклюзивного освітнього середовища забезпечуваний руховим режимом, руховою активністю, співвідносною з фізичними можливостями вихованців. Цілеспрямований корекційно-виховний вплив, забезпечуваний *рухливими іграми*, стимулює також позитивні емоції вихованців від власне рухової діяльності. Синергійний ефект у застосуванні ігор полягає в комплексному впливі на психоемоційний і фізичний стан здобувачів. Повертаючись до ігрового методу, зацентровуємо на тому, що рухливі ігри для учнів з ООП є визначальними, оскільки сприяють фізичному розвитку, уможливають розв'язання корекційно-оздоровчих і виховних завдань.

До прикладу викладений вище сюжет гри «Квітка» може бути використаний в адаптивному фізичному вихованні через такі варіації:

– квітка (упізнаваний дітьми художній образ) зростає в уявлюваному колі – галявині, окреслений обручем; бджілочка, метелики (горобці, синички) рухаються в колі, коли накрапає дощик, або руками захищають квітку від дощу, або перетинають знову коло. Метою такою вправою є вироблення координації, а також встановлення емоційного взаємозв'язку з оживленою квіткою, формування навичок життєдіяльності в колективі;

– квітка (упізнаваний дітьми художній образ) спочатку є насінинкою (діти в колі сидять навприсядки), сонце надає тепло, рослина зростає (діти поступово випростовуються, витягнувши руки догори), вітерець подув (нахили тулуба з боку в бік; хвилеподібні рухи, що імітують пелюстки квітки). Квітки знайомляться одна з одною (діти тримають один одного за руки); можливі покрокові рухи в межах кола, що можуть набувати форм шиккування й перешикування (сприяє вихованню правильної постави, розвитку точності рухів, поступової динаміки в зосередженні, тобто концентрації уваги). Варіація може полягати в уведенні танцювальних ритмів, що впливає на виховання невимушеної ходи, вироблення координації, розвитку слухової уваги.

Образний сюжет рухливої гри значною мірою розширює об'єкти, з якими працюють учні, з одного боку, вможливує варіації у виконанні рухових вправ, – з іншого.

Висновки. У підготовці майбутніх учителів до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища доцільно враховувати суперечності, які необхідно подолати задля здійснення прогресивних змін в інституційній системі (толерування соціуму, розроблення інноваційних методів навчання, адаптація традиційних методів у роботі з учнями з ООП).

У професійній підготовці майбутніх учителів з учнями з ООП вагомим є розуміння змісту педагогічної роботи: знання про закономірності розвитку людини (медико-біологічні і фізіологічні показники, особливості психо-емоційної сфери), що є критеріями, за якими учнів з ООП віднесено до нозологічної групи, відповідно, визначають специфіку педагогічної роботи з ними.

Висвітлено у змісті підготовки майбутніх учителів особливості структури, організації і проведення адаптивної гри задля розвитку комунікативних навичок. З урахуванням медико-біологічних показників і психоемоційного стану учнів з ООП упровадження адаптивних рухливих ігор у фізичному вихованні сприятимуть досягненню психоемоційному врівноваженню, загальному фізичному розвитку організму.

Перспективи подальших досліджень: розроблення адаптивних методик для учнів з ООП різних нозологічних груп.

Список використаних джерел

Базима, Н.В. (2023). *Розвиток мовлення дітей з аутизмом*. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру».

Булатова, М.М., Усачов, Ю.О. (2008) Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології у фізичному вихованні. *Теорія і методика фізичного виховання* (с. 320–354). Київ: Олімпійська література.

Дубасенюк, О.А. (Ред.). (2024). Діяльнісні засади підготовки майбутніх компетентних фахівців в умовах сучасних викликів: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка.

Калмикова, Л.С. (2010) Художньо-ігровий підхід до розвитку мовлення дітей. Г.С. Тарасенко (Ред.) *Організація дитячої дошкільної та початкової освіти:* навч.-метод. посіб. (с. 158–169). Київ : ВД «Слово».

Козак, Д.В. (2018). *Лікувальна фізична культура: посібник*. Тернопіль: ТДМУ.

Колупаєва, А., Таранченко, О. (2018). *Інклюзивна освіта. Педагогічні технології інклюзивного навчання*. Київ: Кенгуру.

Назар, П.С., Шевченко, Т.П., Гусев, Т.П. (2013). *Медико-біологічні основи фізичної культури і спорту*. Київ: Олімпійська література.

Сергієнко, Л.П. (2011). *Терміни і поняття у фізичній культурі*. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан.

Шевців, З.М. (2016). *Основи інклюзивної педагогіки: підручник*. Київ: «Центр учбової літератури».

Shuba, L., Shuba, V., Shuba, V. (2023). The impact of health-improving technology on elementary school children. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. Педагогічні науки, 1 (25), 165–172. doi: 10.32342/2522-4115-2023-1-25-18

References

Bazyma, N.V. (2023). *Rozvytok movlennia ditei z autyzmom* [Development of speech in children with autism]. Kharkiv, Ranok Publ., 144 p. (In Ukrainian).

Bulatoва, M.M., Usachov, Yu.O. (2008) *Suchasni fizkulturno-ozdorovchi tekhnolohii u fizychnomu vykhovanni* [Modern physical fitness and health technologies in physical education]. *Teoriya i metodyka fizychnoho vykhovannia* [Physical Education Theory and Methodology]. Kyiv, Olympic Literature Publ., pp. 320–353. (In Ukrainian).

Dubaseniuk, O.A. (Ed.). (2024). *Diialnisni zasady pidhotovky maibutnikh kompetentnykh fakhivtsiv v umovakh suchasnykh vyklykiv* [Activity-based principles of training future competent specialists in the face of modern challenges]. Zhytomyr, Zhytomyr Ivan Franko State University Press Publ., 366 p. (In Ukrainian).

Kalmykova, L.S. (2010) *Khudozhno-ihrovi pidkhid do rozvytku movlennia ditei* [An artistic and playful approach to the development of children's speech], H.S. Tarasenko (Ed.) *Orhanizatsiia dytiachoi doshkilnoi ta pochatkovoї osvity* [Organisation of preschool and primary education]. Kyiv, Slovo Publ., pp. 158–169. (In Ukrainian).

Kozak, D.V. (2018). *Likuvalna fizychna kultura* [Therapeutic physical culture]. Ternopil, TSMU Publ., 108 p. (In Ukrainian).

Kolupaieva, A., Taranenko, O. (2018). *Inklyuzyvna osvita. Pedagogichni tekhnolohii inklyuzyvnoho navchannia* [Inclusive education. Pedagogical technologies for inclusive learning]. Kyiv, Kangaroo Publ., 144 p. (In Ukrainian).

Nazar, P.S., Shevchenko, T.P., Husiev, T.P. (2013). *Medyko-biologichni osnovy fizychnoi kultury i sportu* [Medical and biological foundations of physical culture and sport]. Kyiv, Olympic Literature Publ., 336 p. (In Ukrainian).

Sehriienko, L.P. (2011). *Terminy i poniattia u fizychnii kulturi* [Terms and concepts in physical culture]. Ternopil, Navchalna Knyha – Bohdan Publ., 264 p. (In Ukrainian).

Shevtsiv, Z.M. (2016). *Osnovy inkluzyvnoi pedahohiky* [Foundations of inclusive pedagogy]. Kyiv, Centre for Educational Literature Publ., 248 p. (In Ukrainian).

Shuba, L., Shuba, V., Shuba, V. The impact of health-improving technology on elementary school children. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series: Pedagogy and Psychology*, 2023, no. 1(25), pp. 165–172. doi: 10.32342/2522-4115-2023-1-25-18

PREPARATION OF FUTURE TEACHERS FOR WORK IN AN INCLUSIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Bilous Olena, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy, Kryvyi Rih State Pedagogical University, Kryvyi Rih.

e-mail: belous.hb@gmail.com.

ORCID: 0000-0003-3018-4114

Shcherbyna Svitlana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy, Kryvyi Rih State Pedagogical University, Kryvyi Rih.

e-mail: s.m.scherbina@gmail.com.

ORCID: 0000-0003-2140-7937

DOI: 10.32342/3041-2196-2024-2-28-1

Keywords: *training of future teachers, institutions of general secondary education, inclusive educational environment, students with special educational needs, defect-oriented approach, person-oriented approach, adapted game, adaptive physical education.*

The publication is devoted to highlighting the main aspects of training future teachers to work in the conditions of an inclusive educational environment. In the training of teachers, it is emphasized that it is important to overcome a number of contradictions that significantly inhibit active changes in the domestic educational environment

The purpose of the article is to define the relevant aspects of preparing future teachers for work in an inclusive educational environment and to explore the characteristics of adaptive games in working with students with special educational needs.

The study employed methods of analysis, analogy, concretisation, and systematisation.

Currently, society perceives the implementation of inclusion in the institutional system rather cautiously, which is manifested in the non-acceptance of the model according to which children with special educational needs (SEN) have the right to receive education (either in specially created inclusive classes or in classes where ordinary students study), and provision of pedagogical patronage if necessary. The number of children with SEN, as well as inclusive classes, has increased significantly, which calls for society's tolerance of children of this group, as well as a change in public opinion regarding their education and socialization.

Another feature is the requirement to use innovative methods in the education of students with special needs, as well as taking into account the fact that future teachers at the level of competence should develop knowledge about the patterns of physical and psycho-emotional development of a person, since the classification of pupils with SEN into one or another nosological group puts forward appropriate requirements for modelling educational discourse taking into account speech activity, and the specifics of communicative activity.

The publication provides a general method of work of teachers with students with autism on the development of communication skills (continuous communication; the requirement for the gradual complication of linguistic communication, since in communication the task of the teacher is not the active development of communication skills and the development of a culture of pronunciation and speech, but the encouragement to communicate and develop speech activity in a way which is gradual and manageable for the student).

The sensory maxim is taken into account, the actualization of which makes it possible to use stereotypical games as a basis for developing adapted games for students with SEN. Using the example of an adapted game for students with SEN (preschool and primary education) demonstrated the peculiarities of the application of traditional methods in the conditions of an inclusive educational environment in view of pathological features in the physical (physiological and medical-biological indicators) and psycho-emotional development of students.

In the preparation of future teachers for pedagogical activities with students with SEN, the specifics of the sensory system should be taken into account, which manifests itself in the sharpening of attention to this or that synesthetic component. The game activity of students with SEN enables the gradual development of communication skills, and also promotes psycho-emotional balance.

In conclusion, implementation of the methods based on medical and physiological indicators while working with students with SEN will make it possible to modify the currently established defect-oriented approach in an inclusive educational environment to a person-oriented one. Taking into account the medical and biological indicators and the psycho-emotional state of students with special educational needs, the implementation of adaptive active games in physical education will contribute to achieving psycho-emotional balance and overall physical development of the body.

Дата надходження до редакції / Submitted: 09.02.2024

Дата прийняття до публікації / Accepted: 04.11.2024

Дата публікації / Published: 19.12.2024